

ANTISEMITSKI DISKURS I ODBACIVANJE TRAGANJA ZA ISTINOM

Sažetak: *U tekstu pod ciničnim naslovom "Prilog kritici antisemitizma", Zoran Kindić zapravo nastoji da odbrani klasične antisemitske stavove. Optužuje me za prihvatanje ideologije političke korektnosti; smatra da je moje shvatanje antisemitizma preširoko i da neprijateljstva i mržnje prema Jevrejima u njegovim tekstovima nema. Tvrdi, međutim, da se većina jevrejskog naroda saglasila da Isus bude razapet na krstu. Tražio je da iznesem argument da su njegovi stavovi samoočigledno antisemitski i iznosio argumente koji su trebali da pokažu protivrečnost između mog verovanja da je Isus iz Nazareta Mesija i moje kritike hrišćanskog antisemitizma. Pošto sam predložio traženi argument, on mi, u sledećem članku, pod naslovom "O nekorektnosti zastupnika političke korektnosti", prebacuje što sam se u odgovoru fokusirao isključivo na davanje argumenta da su njegovi stavovi antisemitski, i što se nisam osvrnuo na njegovu kritiku navodne protivrečnosti moje pozicije. Ovim su, smatra Kindić, svi njegovi argumenti praktično dokazani. Ustvrdio je i da nemam prava da ih naknadno razmotrim. U ovom radu to ipak činim. Pokazujem da njegovi argumenti o protivrečnosti moje pozicije ništa ne dokazuju, jer se u krajnjoj liniji, baziraju na njegovom sopstvenom mnenju. Tvrdnju da nemam pravo da ih analiziram označavam kao odbacivanje traganja za istinom.*

Ključne reči: *antisemitizam, istina, racionalnost*

U tekstu pod ciničnim naslovom „Prilog kritici antisemitizma“, u kojem zapravo nastoji da odbrani svoje antisemitske stavove, Zoran Kindić je, između ostalog, tražio da iznesem argument da su njegovi stavovi antisemitski. Izneo je i još jednu formulaciju, koja možda i direktnije, uz manje dvosmislenosti, izražava klasični stav hrišćanskog antisemitizma¹, u odnosu na onu koju sam do tada diskutovao, a svoje stavove je branio uglavnom

1 Kindić Z., Prilog kritici antisemitizma, *Kultura* 135, 2012, str. 331.

protivnapadom na mene. U jednom pokušaju (koji naziva „logičko-filozofskom argumentacijom”) on tvrdi da se njegova i moja pozicija u izvesnim pitanjima suštinski ne razlikuju, a onda pogrešno zaključuje da bih i ja morao da podržavam anti-semitske stavove koje on podržava, ili da zajedno sa njim ustvrdim da oni nisu antisemitski. U drugom protivnapadu, Kindić se okreće pokušaju rekonstrukcije psiholoških razloga zbog kojih ja ne uviđam navodnu protivrečnost svoje pozicije, već hoću da budem hrišćanin a da ne zastupam antisemitske stavove.

Pa ipak, odgovorio sam samo na njegov zahtev da ponudim argument da je njegov govor antisemitski, zato što je pitanje da li njegovi stavovi jesu ili nisu antisemitski primarno u odnosu na pitanje da li su implicitno sadržani i u nečemu što ja izjavljujem ili u odnosu na psihološku analizu mojih razloga za njihovo neprihvatanje. Nisam takođe želeo da se rasplinjavam razmatranjem njegovih neutemeljenih i omalovažavajućih ocena o mom navodnom priklanjanju ideologiji političke korektnosti, a neću to ni ovaj put činiti. Međutim, Kindić u svom odgovoru iz činjenice da nisam razmatrao ove njegove stavove, izvlači zaključak da sam poražen. Evo njegovih reči:

„Svakome ko pročita moj tekst očigledno je da ta argumentacija nije nešto sporedno i uzgredno, nešto što se može zanemariti, jer ona ne samo što po obimu zauzima najveći deo teksta nego je i u sadržinskom smislu ključna i centralna. Svakome bi moralo biti jasno da ako ne uspe da je ospori, Prnjat samim tim priznaje da je poražen”².

Nema mi druge, moraću da odgovorim i na pomenute Kindićeve pokušaje. Ne samo što smatra da se radi o ključnim i centralnim argumentima, i skače na zaključak da sam „porażen“, već smatra da je prelaženje preko tih njegovih stavova i teorijski nedopustivo:

„Već smo konstatovali da je sa teorijske tačke gledišta nedopustivo da se nijednom rečju nije osvrnuo na moju argumentaciju koja opovrgava njegovo određenje antisemitizma i pokazuje protivrečnost njegove teorijske i životne pozicije”³.

Protivrečnost teorijske i životne pozicije? Da, zaista ću morati da odgovorim. No, ako već Kindić misli da je ovo nedopustivo, onda je neobično što se ni sam nije osvrnuo na mnoge moje argumente iz prethodna dva teksta⁴. Tako je prešao i preko moje

2 Kindić Z., O nekorektnosti zastupnika političke korektnosti, *Kultura* br. 136, 2012, str. 422

3 Ibid., str. 424

4 Prnjat A., Antisemitski diskurs kao jezičko-ekspresivni paternalizam, *Kultura* br. 134, 2012; Prnjat A., Između samoočiglednosti i argumentacije:

ironične opaske da neću od njega tražiti da kaže gde i kada se odvijao referendum na kojem se većina jevrejskog naroda saglasila sa tim da Isus bude razapet.⁵ S obzirom da Kindić tvrdi da su se saglasili, tek se ta opaska u našem disputu ne može zanemariti. Evo šta još kaže Kindić:

„Budući da na moje argumente nije odgovorio, da ih nije osporio, jer nije znao kako, svi oni su praktično dokazani, a Prnjatova pozicija se raspala u paramparčad”⁶.

Iz toga što nisam odgovorio Kindić zaključuje da nisam znao kako. Mada je njegova sklonost ka ovakvoj pretpostavci razumljiva, ipak je reč o malom zaletanju u zaključivanju. Ali, iz toga da neko nije odgovorio jer nije znao kako, zaključiti da su samim tim argumenti na koje nije odgovoreno (i to svi) praktično dokazani, jeste veliko zaletanje, odnosno skakanje na zaključak. Čak i ako veruje da ja ne znam kako da odgovorim, prirodno je pomisliti da bi neko drugi nekad mogao da otkrije neispravnost njegovih argumenata. Iz toga što nisam na njih odgovorio, Kindić čak zaključuje da mene istina u ovoj polemici i ne zanima:

„Jer da je zainteresovan za istinu, Prnjat bi se potrudio da odgovori na moju argumentaciju, da pokuša da je ospori, a ako ne bi bio u stanju da je opovrgne, izvukao bi pouku iz nje”⁷.

U ranije objavljenom tekstu, Kindić je izneo stav da je, po njemu, cilj polemike „približavanje istini o predmetu spora sučeljavanjem protivstavljenih argumenata”⁸. Neko bi, na osnovu ovih njegovih izjašnjenja, mogao da pomisli da Kindić, budući sam zainteresovan za istinu, želi da ja odgovorim na njegove stavove. Zato što želi približavanje istini, „pa ma kakva ona bila”. U ispravnost takvog mišljenja bi se moglo sa dobrim razlozima sumnjati. Štaviše, ima razloga i da se kaže kako stvari stoje sasvim obrnuto: Kindić naime tvrdi da ja nemam prava da naknadno njegovu „argumentaciju” podvrgnem ispitivanju. Ukazuje na polemička pravila koja mi to zabranjuju:

ponovo o antisemitskom diskursu, *Kultura* br. 135, 2012.

5 Upor. Prnjat A., Antisemitski diskurs kao jezičko-ekspresivni paternalizam, *Kultura* br. 134, 2012, str. 334.

6 Kindić Z., O nekorektnosti zastupnika političke korektnosti, *Kultura* br. 136, 2012, str. 423

7 Ibid., str. 423

8 Kindić Z., Prilog kritici antisemitizma, *Kultura* br. 135, 2012, str. 329. U istom pasusu Kindić dodaje i sledeće: „Polemičar, vođen željom za doseganjem istine, pa ma kakva ona bila, treba da se usredsredi na procenu ubedljivosti protivnikovih argumenata, kao i da sam ponudi valjane argumente, izbegavajući pritom da se ogreši o protivnikovu ličnost. U osobi sa kojom se vodi polemika ne treba videti neprijatelja koga treba pošto-poto poraziti, već saradnika na zajedničkom putu ka istini, koja je sama po sebi lekovita”. Ibid.

„...polemika ima svoja pravila igre. Prnjat nema prava da ih menja kako mu u kom trenutku odgovara. Da je makar nagovestio da je registrovao moju argumentaciju, ali da će eto drugom prilikom nju podvrći ispitivanju, da će pronaći liniju razgraničenja između mene kao navodnog antisemite i sebe koji to nije, možda bi imao pravo na još jednu šansu. Ovako ne⁹.”

Nemam dakle prava da sada odgovorim na Kindićevu argumentaciju iz prethodnog teksta. Zato što to ne dozvoljavaju pravila. A ja nemam prava da ih menjam kako mi u kom trenutku odgovara. Jer, kakva bi to bila pravila ako bi ih menjali kad nam padne napamet? Pošto nisam registrovao njegovu analizu – onda ništa. Nego, o kojim pravilima je ovde tačno reč? O nekim koje je Kindić upravo izmislio, pa sada hoće da ih *ad hoc* uvede. Jedno od njih bi glasilo: „Ako niste odmah, u prvom tekstu odgovorili na neke prigovore Vašeg oponenta, ili makar registrovali taj prigovor uz napomenu da ćete ih drugom prilikom razmotriti, onda više nikada nemate prava da taj prigovor podvrgnete ispitivanju“. I šta bi bila svrha ovog pravila? Da se traganje za istinom odbaci. Možda bi takvo pravilo imalo smisla u polemici koja bi bila shvaćena kao neka kartaška igra ili šah. Ali ako je shvatamo kao traganje za istinom, onda bi takvo pravilo bilo besmisleno.

Prelazim sada na prvi od dva stava koje pominje. Govoreći o meni, Kindić kaže:

„...potrudicu se da mu logičko-filozofskom argumentacijom pokazem protivrečnost njegove pozicije. Naime, ako uporedimo njegove reči o Isusu kao istinitom Mesiji i moje reči, u kojima on prepoznaje antisemitizam, videćemo da između njih nema nikakve bitnije razlike, da one zapravo govore isto. Nije teško zaključiti da ja samo eksplicitno iskazujem ono što Aleksandar Prnjat implicitno tvrdi. Samim tim što tvrdi da veruje da je Isus iz Nazareta „istiniti Mesija“, on pravi razliku između istinitog/istinskog i lažnog Mesije. A ako je Isus istiniti Mesija, onda je većina jevrejskog naroda pogrešila time što se saglasila da on bude raspet na krstu. Razlog zbog kojeg su to učinili svakako je taj što u njemu nisu prepoznali istinitog Mesiju, već su smatrali da se radi o lažnom, samozvanom Mesiji¹⁰.”

Da bi se pokazalo da nešto postoji potreban je i jedan ontološki preduslov – to mora da postoji. Nije dovoljno samo se potruditi oko pokazivanja. Ako protivrečnosti nema – onda se ona ne može ni pokazati. A zatim, ako već verujemo da nešto postoji, na

9 Kindić Z., O nekorektnosti zastupnika političke korektnost, *Kultura* br. 136, 2012, str 424, fusnota 3.

10 Kindić Z., Prilog kritici antisemitizma, *Kultura*, 135, 2012, str. 330.

primer protivrečnost u oponentovoj poziciji, onda se treba malo više potruditi. Zato, između ostalog, ne treba ukidati pravo na sledeći pokušaj.

A sada ono važnije: nasuprot njegovoj tvrdnji, upoređivanjem mojih i Kindićeve reči videćemo da među našim iskazima postoji bitna razlika. Ja sam izričito naglasio da verujem da je Isus Mesija, a Kindiću sam prebacivao da u svojim izjavama nastupa kao da to zna. Uostalom, kada bi Kindić zaista smatrao da u tome nema nikakve bitnije razlike, ne bi pisao poseban tekst na čijem početku je najavio da je to „kritički osvrt na uobičajeno razlikovanje pojmova znanja i vere“¹¹. (U njemu međutim nijednim argumentom nije doveo u pitanje razlikovanje ovih pojmova, štaviše, pri kraju teksta i sam upotrebljava razliku između vere i znanja - kada govori o mističkom znanju, koje bi mogli imati retki pojedinci, i veri, koja preostaje onima lišenim mističkog uvida).¹² Uz to, razlika između verovanja i znanja ne može se svesti na razliku između implicitnog i eksplicitnog. Neće biti da subjekt koji tvrdi da nešto zna, samo eksplicitno iskazuje ono što subjekt koji tvrdi da u nešto veruje izražava na implicitan način.

I sada ono što je u citiranom pasusu najvažnije, što istovremeno predstavlja i odlučujuće pitanje ove polemike. Nije sporno da onaj ko govori o istinitom Mesiji, pravi razliku između istinskog i lažnog Mesije. Međutim, potpuno je sporan iskaz: „A ako je Isus istiniti Mesija, onda je većina jevrejskog naroda pogrešila time što se saglasila da on bude raspet na krstu“. U njemu zjapi jaz između Isusovog mesijanstva i saglasnosti sa raspinjanjem. Moglo bi se reći: „Ako je Isus istiniti Mesija onda je većina jevrejskog naroda pogrešila što ga kao Mesiju nije prihvatila“, ali nikako i „što se saglasila da on bude raspet na krstu“. Ova navodna saglasnost je naprosto podmetnuta. Rekao bih da ovaj iskaz najpregnantnije predstavlja hrišćanski antisemitizam koji zastupa Zoran Kindić. Time što neka ličnost ili grupa ljudi ne prihvata da je Isus iz Nazareta Mesija, ona se ne saglašava samim tim sa njegovim raspinjanjem. Tu nema nikakvog *ipso facto*, nikakvog automatizma, nikakve nužnosti.

Šta bi drugo bio antisemitski diskurs ako ne optuživanje svih, ili većine jevrejskog naroda za nešto što je bez njihovog znanja ili saglasnosti uradila jedna jevrejska osoba ili grupa? Paradigmatičan je upravo slučaj optuživanja većine jevrejskog naroda za saglasnost da Isus bude razapet na krstu.

11 Kindić Z., Kritički osvrt na razlikovanje znanja i vere, *Kultura* br. 134, 2012, str. 388.

12 Upor. *ibid.*, str. 392.

Kindić se brani i tvrđenjem da je moje shvatanje antisemitizma preširoko:

„Ako se pojam antisemitizma shvati toliko preširoko kao što to Prnjat čini, kao iskazivanje bilo čega što se ne dopadne bilo kom pripadniku jevrejskog naroda, onda je hrišćanstvo samim tim antisemitska religija”¹³.

Ne samo da nisam nikada rekao išta slično ovome, niti nešto ekvivalentno ili nešto čija je implikacija ovo ili ovako nešto, nego čak ne vidim ni čime sam dao povod da se moja diskusija antisemitskog diskursa parodira na ovaj način.¹⁴

Prelazim na Kindićev drugi pokušaj. On najavljuje da će razmotriti razloge zbog kojih ja ne uočavam navodnu protivrečnost između svog verovanja da je Isus Mesija i zastupanja teze da Kindić izriče stavove koji pripadaju arsenalu hrišćanskog antisemitizma,¹⁵ pa kaže:

„Razlog, po meni, treba tražiti u tome što bi Prnjat, u skladu sa vladajućom intelektualnom klimom, hteo da kao teoretičar zastupa agnostičku poziciju, a da u privatnom životu bude hrišćanski vernik. Međutim, to baš i nije tako jednostavno, kao što bi neko naivno mogao da pomisli. Naime, takva dvostrukost bar u nekim situacijama može da nam stvori psihološki problem. Život je teško podeliti na vreme kada je čovek teoretičar i vreme kada ispoveda svoju veru”¹⁶.

Ukazao bih na jednu okolnost: velika je razlika između tona ovog pasusa i naknadne razgoropađenosti Kindićevih formulacija i slavodobitne karakterizacije istog pasusa u njegovom slećećem tekstu. Citirani pasus je, barem u stilskom pogledu pisan dosta oprezno, sa nijansiranim pristupom, („baš i nije tako jednostavno“), a sadržinski sa ograničenjima važenja iskaza („po meni“, „bar u nekim situacijama“) u kojem Kindić iznosi jednu svoju pretpostavku zbog čega ja ne uočavam navodnu protivrečnost. Pre svega, protivrečnosti nema. Zato je i pretpostavka o razlogu zašto je ne uočavam prazna. Ali šta je sa ukazivanjem na protivrečnost, bolje bi bilo reći napetost, između agnosticizma i vere? Čak i kada bi to u mom slučaju zaista i bilo tako, a kod jednog dela teoretičara u naše moderno doba svakako i

13 Kindić Z., Prilog kritici antisemitizma, *Kultura* br. 135, 2012, str. 331.

14 Time Kindić sebi olakšava posao. Lako je dati protivprimer za ovakvo određenje antisemitskog diskursa: „Izjava ‚Moran je najlepša devojka u odeljenju‘ nimalo se ne sviđa Sari“. To što se ta izjava ne sviđa Sari i što je Sara pripadnica jevrejskog naroda, nikog ne bi navela na primisao da je izjava antisemitska.

15 Upor. Kindić Z., Prilog kritici antisemitizma, *Kultura* br. 135, 2012, str. 332.

16 Ibid.

jeste tako, ono što bi bilo potrebno primetiti je sledeće: možda je upravo izvesna psihološka nelagodnost, koja bi se ponekad mogla javljati, cena koju smo kao deca modernog doba spremni da platimo da bi ublažili oštrinu sukoba između pogleda na svet koji veruje da je vođen naukom, i pogleda na svet koji smatra da je vođen religijom. Doduše, takva podeljenost na privatno i javno više proizlazi iz potrebe da se preduprede nasilni sukobi između različitih religijskih tradicija. To nikako ne znači da je rešenje u tome da religije jednostavno „odustanu od pretenzija na istinu“¹⁷. Takvo rešenje nije poželjno, a ne bi bilo realistično čak i kada bi bilo poželjno. (Niti sam se ja, kao što Kindić neosnovano tvrdi, priklonio shvatanju u čijem duhu bi bio ovakav ideal)¹⁸. Pitanje glasi: kako sačuvati otvorenost za religijski žar jednih, uz istovremenu predostrožnost da se ne pretvori u požar koji bi ugrozio druge? Reč je o velikom pitanju moderne političke filozofije.

Kindićevo odbacivanje podvojenosti na javni agnosticizam i privatnu religioznost jedna je moguća pozicija povodom jedne teme današnjeg pluralističkog sveta i položaja religije u njemu. Njegova analiza se, u krajnjoj liniji, pokazuje kao puko izražavanje mišljenja (preciznije rečeno: mnjenja) koje glasi:

„Umesto istrajavanja u podeljenosti, po mom mišljenju, zdravije je izabrati jednu poziciju i konsekventno je zastupati“¹⁹.

O njemu bi se moglo raspravljati, ali to ovde nije od značaja. Ono što upada u oči je naknadno predstavljanje ovog izražavanja mnjenja kao „argumentacije“²⁰. I to takve koja pokazuje protivrečnost moje „teorijske i životne pozicije“²¹. Pozicije koja se, pošto nisam odmah odgovorio, „raspala u paramparčad“²².

Nisam reagovao na njegove nipodaštavajuće opaske upućene meni, međutim, Kindić ih u novom tekstu pojačava do vređanja, a kvalifikaciju mene kao zastupnika političke korektnosti stavlja i u naslov²³. Ovaj put me optužuje i za insinucije, pa govoreći o meni kaže:

17 Ibid. str. 331.

18 „U duhu političke korektnosti, kojem se Prnjat kao teoretičar priklonio, sve religije bi trebalo da odustanu od pretenzija na istinu. Ali ako vernik ne veruje u istinitost svoje vere, u njemu sigurno neće biti religioznog žara, a pogotovo ne podvižničkog duha i spremnosti za žrtvu.“, Kindić Z., ibid.

19 Ibid., str. 332.

20 Kindić Z., O nekorektnosti zastupnika političke korektnosti, *Kultura* br. 136, 2012, str. 422.

21 Ibid., str. 424.

22 Ibid., str. 423.

23 Kindić Z., O nekorektnosti zastupnika političke korektnosti, *Kultura* br. 136, 2012.

„On se trudi da ne koristi uvredljive reči. Doduše, tu i tamo aluzijom ponešto insinuirao, na primer da su (neimenovane) osobe koje sam pitao za mišljenje, ako uopšte postoje, antisemite“²⁴.

Kindić se međutim sa svoje strane baš i ne trudi da ne koristi uvredljive reči za ličnost oponenta. Naprotiv. Što se tiče njegove sledeće rečenice, zaista ne znam odakle mu to da sam insinuirao da neimenovane osobe, koje je pitao za mišljenje da li su njegove izjave antisemitske, i koje su mu rekly da misle isto što i on, možda i ne postoje. Ovo nije od naročito značaja za predmet ove polemike, ali i ovo govori nešto o Kindićevom stavu prema traganju za istinom. Naime, nikakve aluzije u tom pravcu nema. Pitanje njihovog postojanja ili nepostojanja uopšte nisam ni pomeno²⁵. A o kakvoj je insinuaciji reč ako za osobe koje misle isto što i on, kažem da su istomišljenici? To važi naprosto po značenju. Idemo dalje:

„Kad već nije bio u stanju da časno prizna intelektualni poraz, Prnjat je mogao da se uzdrži od odgovora, tim pre što je nagovestio da ubuduće neće sa mnom nastavljati debatu o problemu antisemitskog diskursa“²⁶.

I ovim što čak osam puta u kratkom tekstu ponavlja da sam poražen i da sam doživeo intelektualni poraz, Kindić kao da, između ostalog, priziva odustajanje od daljeg traganja za istinom. Ovom tumačenju ide u prilog i njegovo vajkanje da sam mogao da se uzdržim od odgovora. Povodom moje izjave, kojom završavam tekst „Antisemitski diskurs kao jezičko-ekspresivni paternalizam“, da verujem da o antisemitskom diskursu sa Kindićem ubuduće neću nastavljati debatu,²⁷ a koju je Kindić pominjao i u prethodnom tekstu²⁸, i na koju me i ovde podseća, predložiću jedan komentar sa opštijim implikacijama.

Treba obratiti pažnju na razliku između dve izjave. Zamislimo situaciju u kojoj me je neko pitao da dođem sledeće srede na proslavu rođendana i obratimo pažnju na jednostavnu i svima razumljivu razliku između dva odgovora:

(A) „Doći ću.“

(B) „Verujem da ću doći.“

24 Ibid., str. 424.

25 Reč je o malom bezazlenom podmetanju; međutim, podmetanje većini jevrejskog naroda saglasnosti sa Isusovim razapinjanjem daleko je od bezazlenog.

26 Op.cit., str. 425.

27 Prnjat A., Antisemitski diskurs kao jezičko-ekspresivni paternalizam, *Kultura* br. 134, 2012, str. 399.

28 Kindić Z., Prilog kritici antisemitizma, *Kultura* br. 135, 2012, str. 329.

Jasno je da ova druga ukazuje na izvesnu rezervu prema dolasku na rođendan. Ili oprez prema mogućnosti dolaska. U svakom slučaju, ovaj dodatak „verujem da” jasno ukazuje na izvesnu neizvesnost mog dolaska. Tim „verujem“ upozoravam sagovornika da u to nisam siguran, u svakom slučaju da ne dajem obraćanje da ću doći.

Nedostatak izvesnosti još je očigledniji u sledećim iskazima:

(C) S zna da P.

(D) S veruje da P.

Nastojanjima da se objasni prelaz koji vodi od (D) ka (C) posvećeni su čitavi tomovi epistemološke literature. U svim standardnim epistemologijama za iskaze tipa (C) vezuje se nepogrešivost, u smislu da ako tvrdimo da S nešto zna, onda tvrdimo da S o tome ne može da bude u zabludi. Kada je reč o znanju da je nešto slučaj, na primer, znanju da je danas sreda, onda bi takvo znanje bilo besmisleno stepenovati. Poznavanje neke ličnosti se može stepenovati, nekoga možemo bolje ili slabije poznavati, ali ne i znanje da je nešto slučaj. U tom smislu Drecke (Fred Dretske) činjeničko znanje naziva apsolutnim.²⁹ Oni koji, nasuprot nama koji tvrdimo da verujemo da je Isus istiniti Mesija, tvrde da znaju da Isus to jeste, izražavaju upravo jednu tvrdnju koja pripada apsolutnom znanju u ovom smislu reči. U tome se razlikuju od onih za koje verujemo da se usavršavaju u Bogopoznanju, jer Boga doživljavaju kao ličnost. Poznavanje ličnosti je nešto što se može stepenovati i u čemu se može napredovati.

Potrebno je, povodom Kindićeve kritike mog argumenta iz teksta „Između samoočiglednosti i argumentacije: ponovo o antisemitskom diskursu“, u kojoj on navodi stavove 3, 4 i 5 da i ja ovde navedem te stavove:

(3) Kindić tvrdi da su Jevreji razapeli Hrista.

(4) Oni koji su razapeli Hrista su Bogoubice.

Dakle, Kindić tvrdi da su Jevreji Bogoubice.³⁰

On kaže da „... stav (4) nikako ne može da posluži kao logička karika da se od (3) zaključí (5)“³¹. Kod stava (4) imamo prećutane korake za koje sam verovao da su očigledni, ali zasluga

29 Upor. Dretske F., The pragmatic dimension of knowledge, *Philosophical Studies*, vol. 40. br. 3, 1981, str. 363.

30 Prnjat A., Između samoočiglednosti i argumentacije: ponovo o antisemitskom diskursu, *Kultura* br. 135, 2012, str. 334.

31 Kindić Z., O nekorektnosti zastupnika političke korektnosti, *Kultura* br. 136, 2012, str. 425.

Kindićevog prigovora je da sam uvideo da u mom argumentu treba eksplicirati preskočene korake. Naime, potrebno je ukazati da uz (4) treba dodati da je Hrist Bog, a na ovo se Kindić kao hrišćanin obavezao, pa stav može da se formuliše i kao (4a) „Kindić tvrdi da je Hristos Bog”. Zatim bi sledio korak „Oni koji su razapeli Hrista su ubili Hrista”. Sledeći korak, „Oni koji su ubili Boga su bogoubice” važi po značenju. Dakle:

(3) Kindić tvrdi da su Jevreji razapeli Hrista.

(4a) Kindić tvrdi da je Hristos Bog.

(4b) Oni koju su razapeli Hrista su razapeli Boga.

(4c) Oni koji su razapeli Hrista su ubili Hrista, tj. Boga, tj. oni su bogoubice.

(4d) Kindić tvrdi (obavezao se da prihvati) da su oni koji su razapeli Hrista bogoubice. (Ako je tačno 3 i 4a, Kindić mora da prihvati i 4c).

(5) Kindić tvrdi da su Jevreji Bogoubice.

Sada je očigledno kako (5) sledi iz gornjih premisa.

Kindić tvrdi i da je stav „Oni koji su razapeli Hrista su Bogoubice” nešto sa čime nikako ne može da se složi.³² On čak tvrdi da je to moje stanovište i da mu ja to stanovište imputiram. Upravo on pokušava da ga podmetne meni. Potom postavlja retoričko pitanje čija je ta tvrdnja i dodaje:

„Moja nije. Nikad tako nešto nisam rekao. Ako bi (Prnjat, prim. A.P.) pribegao manevru da takva tvrdnja ima status posebitosti ontološke istine, teško da bi se to dopalo njegovim ideološkim istomišljenicima. Ako pak kaže da on samo logički zaključuje da je onaj ko je ubio Boga bogoubica, opet ne valja. Jer on je taj koji tako zaključuje, a ne neko drugi”³³.

Insinucije (kao što je ova sa manevrom koji se ne bi dopao mojim navodnim ideološkim istomišljenicima) i gramatičke besmisllice (kakvu imamo u antecedensu treće rečenice citata u kojem se govori o Prnjatom manevru da tvrdnja ima status) su potpuno zanemarljive u poređenju sa onim što im sledi. Imam u vidu izjavu da mi ne vredi ni da kažem da ja samo logički zaključujem da je onaj ko je ubio Boga bogoubica, jer sam donoseći zaključak koji se mora doneti, ja taj koji zaključuje, a ne neko drugi. Da li Kindić misli da logička valjanost zavisi od toga ko zaključuje? Ovo, ali i njegovo odbijanje da prihvati (4c) mi izgleda kao prezir prema racionalnosti. Kindićeva izjava da to nije rekao jeste

32 Ibid., str. 425.

33 Ibid., str. 426.

tačna, ali bi je trebalo tretirati prosto kao njegovo izbegavanje da prihvati očigledne posledice svojih tvrdnji.

Da bi ovo bilo jasnije, razmotrimo sledeći primer. Petar kaže pred Markom: „Ko prati fudbal, jednostavno je glup čovek. A Marko prati fudbal“. Da li je ovo uvredljivo za Marka? Jeste, i to upravo zato što je Petar stvorio kontekst u kome zaključivanje putem načela zatvorenosti implikacije ne može da se dovode u pitanje. Sa isto onoliko prava sa koliko Kindić tvrdi da nikada nije rekao „Oni koji su razapeli Hrista su bogoubice“ ili sa koliko bi mogao da tvrdi da nikada nije rekao „Jevreji su bogoubice“, mogao bi i Petar da tvrdi „Ali ja nikada nisam rekao da je Marko glup čovek“.

LITERATURA:

Dretske F., The pragmatic dimension of knowledge, *Philosophical Studies*, vol. 40. br. 3, 1981, str. 363 – 378.

Kindić Z., Kritički osvrt na razlikovanje znanja i vere, *Kultura* br. 134, str. 388-394.

Kindić Z., Prilog kritici antisemitizma, *Kultura* br. 135, str. 329-332.

Kindić Z., O političkoj nekorektnosti zastupnika političke korektnosti, *Kultura* br. 136, 2012, str. 422-428.

Prnjat A., Antisemitski diskurs kao jezičko-ekspresivni paternalizam, *Kultura* br. 134, 2012, str. 395-400.

Prnjat A., Između samoočiglednosti i argumentacije: ponovo o antisemitskom diskursu, *Kultura* br. 135, 2012, str. 333-335.

Aleksandar Prnjat
Alfa University, Belgrade

ANTISEMITIC DISCOURSE AND REJECTION
OF THE PURSUIT OF TRUTH

Abstract

In his text with a cynical title 'A contribution to the critique of anti-semitism', Zoran Kindić actually tries to defend classic anti-semitic attitudes. He accuses me of adopting the ideology of political correctness, claiming that my understanding of anti-semitism is too broad and that animosity and hatred toward the Jews are not present in his texts. However, he also asserts that the majority of Jewish people have agreed on the crucifixion of Jesus. He demanded that I should provide the argument that will prove that his attitudes are self-evidently anti-semitic and presented the arguments that were supposed to demonstrate the contradiction between my belief that Jesus from Nazareth is the Messiah and my critique of the christian anti-semitism. After I have provided the demanded argument, he reprimands in his next text with a title 'On incorrectness of the exponent of political correctness' that I have focused solely on providing the arguments that his attitudes are anti-semitic and that I have not considered his critique of my position. In this way, Kindić supposes, all his arguments are practically justified. He has also claimed that I have no right to consider them afterwards. However, in this paper I do precisely that. I demonstrate that his arguments on the contradiction of my position do not prove anything, because in the final instance, they are based on his own opinion. The claim that I have no right to analyze them, I denote as the rejection of the pursuit of truth.

Key words: *anti-semitism, truth, rationality*